

Rapport

Klacht

Verzoeker klaagt over het optreden van het regionale politiekorps Limburg Zuid bij zijn aanhouding op 2 mei 2008. In dit verband klaagt hij er met name over dat (een) met naam genoemd(e) ambtena(a)r(en) van voormeld politiekorps:

zijn woning zijn binnengevallen, zonder hem te vertellen waarvoor zij kwamen en zij hem wilden aanhouden;

tegen hem pepperspray hebben gebruikt;

hem hebben geboeid;

hem op het politiebureau heeft afgesnauwd en hem aangesproken heeft met

"jij, jongetje".

Ten slotte klaagt verzoeker erover dat de klachtencommissie hem niet in de gelegenheid heeft gesteld te reageren op de tijdens de hoorzitting afgelegde verklaringen van de betrokken ambtenaren.

Beoordeling

Algemeen

1. Verzoeker reed op 2 mei 2008 omstreeks 15:00 uur tijdens het parkeren met zijn auto tegen een paaltje. Na het incident reed hij door naar zijn woning in L.
2. Een getuige die de aanrijding had waargenomen nam contact op met de meldkamer van het regionale politiekorps Limburg Zuid (verder te noemen: het korps) en gaf het kenteken van de auto door. De auto bleek op naam van verzoeker te staan. De hoofdagenten Sa. en Se. en agent L. begaven zich vervolgens naar het woonadres van verzoeker.
3. De politieambtenaren belden bij verzoeker aan en verzoeker deed open. Verzoeker werd even later aangehouden. Bij de aanhouding gebruikte Sa. pepperspray tegen verzoeker. Nadat Se. en L. een armklem bij verzoeker aanlegden, werd verzoeker geboeid naar het politiebureau afgevoerd, alwaar hij werd voorgeleid. Ook werd hem door de politie een blaastest afgenomen.
4. Verzoeker diende op 9 mei 2008 een klacht in bij de beheerder van het korps. Verzoeker deed zijn beklag over het (hardhandige) boeiengebruik en het gebruik van pepperspray.
5. De Commissie voor politiekklachten Politieregio Limburg Zuid gaf de korpsbeheerder op

14 oktober 2008 het advies de klacht niet gegrond te verklaren. De korpsbeheerder liet bij beslissing van 28 oktober 2008 weten zich met dat advies te verenigen.

6. Verzoeker kon zich niet vinden in de beslissing van de korpsbeheerder en wendde zich bij brief van 8 januari 2009 tot de Nationale ombudsman. Daarnaast gaf verzoeker met betrekking tot de klachtprocedure aan dat nadat hij door de commissie was gehoord, de betrokken ambtenaren pas waren gehoord. Daardoor kon hij zich niet verweren.

7. De politierechter veroordeelde verzoeker op 23 januari 2009 voor het doorrijden na een ongeval en het rijden onder invloed (overtreding van de artikelen 7 en 8 van de Wegenverkeerswet 1994).

I. Ten aanzien van het binnentreden in de woning en het melden van de reden van de komst van de politieambtenaren

Bevindingen

1. Verzoeker klaagt erover dat hij in zijn woning werd overvallen door de politieambtenaren. Hij noch zijn honden zijn naar buiten gelopen. Verzoeker werd direct na het openen van de deur in zijn huis door Sa. gepepperd en door L. in de boeien geslagen en afgevoerd naar het politiebureau. Hij is niet, zoals de ambtenaren verklaren, buiten zijn woning aangehouden. Verzoeker stelt dat hem niets is uitgelegd of is gezegd toen de politieambtenaren zijn woning binnenvielen. Hij heeft aan de ambtenaren geen toestemming gegeven zijn woning binnen te gaan.

2. Volgens een proces-verbaal verklaarde verzoeker na het incident op 2 mei 2008 (...) bij het verhoor als verdachte dat de politie tegen hem heeft gezegd waarom zij bij hem moesten zijn en dat zij hem later meegedeeld hebben dat hij was aangehouden en mee moest naar het bureau. Deze verklaring is niet door verzoeker ondertekend.

Interne klachtonderzoek bij de politie

3. Ten overstaan van de klachtonderzoeker verklaarden de betrokken ambtenaren S., Se. en L. op 1 juli 2008 eensluidend dat ze verzoeker nadat de deur werd geopend in kennis hebben gesteld van de reden van hun komst. Verzoeker had vervolgens bevestigd dat hij een aanrijding had gehad en was doorgereden. De ambtenaren vertelden hem dat hij was aangehouden. Op een gegeven moment renden twee honden door de voordeur naar buiten en verzoeker kwam eveneens uit de woning. Toen hebben ze hem nog een keer meegedeeld waarvoor hij was aangehouden en pakten ze hem vast. De ambtenaren verklaarden verzoeker buiten de woning daadwerkelijk te hebben vastgepakt en aangehouden.

De zitting van de klachtencommissie

4. Tijdens de hoorzitting van de commissie op 18 september 2008 verklaarde verzoeker dat de drie agenten zijn woning binnen vielen en hem meedeelden dat hij een aanrijding had veroorzaakt.

5. Hoofdagent S. verklaarde op de hoorzitting van de commissie dat ze bij de woning van verzoeker hebben aangebeld. Verzoeker had de huisdeur afgesloten en had enorm veel moeite om de deur van het slot te krijgen. Toen hij de deur opende vertoonde hij nadrukkelijk onmiskenbare tekenen van dronkenschap. Hij en zijn collega's zegden verzoeker aan waarvoor zij kwamen en dat hij was aangehouden. Verzoeker verklaarde hen dat hij niet zou meewerken aan de aanhouding en dat hij zeker niet zou meegaan. Op dat moment rende de hond van verzoeker naar buiten waarop verzoeker naar buiten kwam om te voorkomen dat het beest zou weglopen, althans om de hond te vangen. De agenten hebben toen verzoeker direct vastgepakt en hem aangehouden.

6. Agent L. verklaarde ten overstaan van de commissie dat verzoeker voor en tijdens de aanhouding uitermate recalcitrant was. L. heeft hem zeker vijf keer uitgelegd waarom hij aangehouden was maar volgens L. was verzoeker zo dronken dat hem de strekking van die woorden ontging. L. heeft bij de aanhouding verzoeker gevraagd of er nog iets geregeld moest worden voor de beesten.

7. De commissie overwoog dat gezien het bij verzoeker gemeten alcoholpromillage

(650 ug/l) het niet onwaarschijnlijk was dat verzoeker een vertekend of incompleet beeld van de gebeurtenissen heeft. Volgens de commissie is verzoeker op correcte wijze voor zijn woonhuis aangehouden. Dit klachtonderdeel wordt dan ook niet gegrond verklaard.

Het oordeel van de korpsbeheerder

8. De korpsbeheerder vond de klacht niet gegrond en verwees daarbij naar het advies van de commissie.

De reactie van de korpsbeheerder

9. Gevraagd naar zijn reactie op de klacht liet de korpsbeheerder bij brief van 3 november 2009 weten dat op grond van de stukken en de verklaringen de aanhouding op correcte wijze buiten de woning heeft plaatsgehad. Hij zag geen aanleiding om de verklaringen van de verbalisanten ter discussie te stellen.

10. Op 10 november 2009 verklaarde de betrokken ambtenaar Se. tegenover een medewerkster van de Nationale ombudsman het volgende:

"Ik kan me de aanhouding van de heer H. op 2 mei 2008 nog wel herinneren. Er kwam een melding binnen van een getuige die had gezien dat een auto tegen een paaltje was aangereden en vervolgens was doorgereden (artikel 7 Wegenverkeerswet). Het kenteken

van de auto behoorde toe aan H. Collega L. en ik zijn eerst naar de getuige gegaan en daarna zijn we doorgereden naar het huis van de heer H. Collega Sa. was in de buurt en hij ging ook ter plekke. Hij was met eigen vervoer.

We belden aan bij H. We zagen dat hij met zijn huissleutel naar de deur waggelde en dat hij de deur van het slot haalde. Het duurde enige tijd voordat hij de deur daadwerkelijk van het slot had en opendeed; hij kon het sleutelgat niet goed vinden.

Nadat hij de deur had opengedaan zeiden wij hem dat wij hem ervan verdachten dat hij een aanrijding had veroorzaakt en dat hij dronken achter het stuur had gezeten. We hebben hem direct gezegd dat hij aangehouden was. Zijn reactie kan ik me niet meer goed voor de geest halen. Hij was niet boos, eerder verbaasd. Hij had zo'n houding dat hij wilde zeggen; 'ach, er is toch niets gebeurd'. Hij vroeg zich af waarom we met drie man sterk naar zijn huis toe kwamen".

11. Op een aanvullende vraag van de medewerkster van de Nationale ombudsman verklaarde Se. op 23 november 2009 dat de honden door Se. zijn gepakt en aan hun halsband terug de woning zijn meegenomen. Hij deed vervolgens de deur dicht en verliet de woning.

12. Verzoeker reageerde op de reactie van de korpsbeheerder en de verklaring van Se. per e-mail van 18 november 2009. Hij verklaarde dat de politie maar bleef roepen dat hij bier op had en dat hij een verkeerd beeld had van het gebeurde. Het verhaal over de honden hadden de betrokken ambtenaren verzonnen.

Beoordeling

13. Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten worden gerespecteerd. Het recht op vrijheid en veiligheid van zijn persoon is neergelegd in internationale verdragen (artikel 5, tweede lid van het EVRM, zie Achtergrond, onder 1.) Dit brengt met zich mee dat opsporingsambtenaren de plicht hebben een ieder die wordt aangehouden onverwijld op de hoogte te brengen van de reden van aanhouding.

14. De Nationale ombudsman acht het aannemelijk dat de politieambtenaren verzoeker, toen hij de deur voor hen opendeed, hebben gezegd waarvan hij werd verdacht en dat hij zou worden aangehouden. Bij de politie heeft verzoeker op 2 mei 2008 verklaard dat de politie tegen hem heeft gezegd waarom ze kwamen en dat hij was aangehouden en mee moest naar het bureau. Weliswaar heeft verzoeker deze verklaring niet ondertekend, maar de Nationale ombudsman heeft geen aanleiding te twifelen aan deze verklaring. Daarnaast heeft verzoeker tijdens de hoorzitting bij de Klachtencommissie verklaard dat de agenten zeiden dat hij een aanrijding had veroorzaakt. De betrokken ambtenaren verklaarden zowel tijdens de interne klachtprocedure als tijdens de hoorzitting dat ze verzoeker hebben meegedeeld dat en waarom hij was aangehouden. Ambtenaar Se. heeft

dit nogmaals tegenover de medewerkster van de Nationale ombudsman herhaald. Daarnaast is vastgesteld door de politie dat verzoeker teveel alcohol had gedronken. Dit is op 23 januari 2008 bevestigd door de politierechter.

15. Met betrekking tot de plek van aanhouding staan de verklaringen van verzoeker en de betrokken politieambtenaren lijnrecht tegenover elkaar; de politie stelt verzoeker buiten de woning te hebben aangehouden en verzoeker stelt dat de politieambtenaren hem binnen, zonder zijn toestemming, hebben aangehouden. Aangezien de drie politieambtenaren gelijklopende verklaringen hebben afgelegd en verzoeker teveel alcohol had gedronken, hecht de Nationale ombudsman meer waarde aan de verklaring van de politieambtenaren. De Nationale ombudsman acht het niet aannemelijk dat de verbalisanten het verhaal dat verzoekers honden naar buiten liepen en dat verzoeker daarom naar buiten kwam, hebben verzonnen.

16. De inhoudelijke eis die aan de artikel 5, tweede lid EVRM neergelegde informatieplicht wordt gesteld, is dat de verdachte bij zijn aanhouding moet weten van welk strafbaar feit hij wordt verdacht en waarom. De mededeling van de reden van arrestatie moet onverwijld geschieden. De Nationale ombudsman is van oordeel dat aannemelijk is geworden dat de politieambtenaren verzoeker hebben geïnformeerd over de reden waarvoor ze kwamen en over zijn aanhouding. Verzoekers recht op vrijheid en veiligheid van zijn persoon is daarom voldoende gerespecteerd.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

II. Ten aanzien van het gebruik van pepperspray en het boeien

Bevindingen

1. Verzoeker stelt dat de agenten de woning binnenkwamen en hij direct in de boeien werd geslagen en dat vervolgens een van de agenten pepperspray in zijn ogen spoot, zonder dat hij dat in eerste instantie in de gaten had. De agent die pepperspray in zijn ogen spoot heeft verzoeker vooraf niet gewaarschuwd. Verzoeker stelt zich niet tegen de aanhouding verzet te hebben en zich niet agressief te hebben opgesteld.

2. In het proces-verbaal van aanhouding, op 2 mei 2008 opgemaakt, verklaarde Sa. dat nadat ze verzoeker hadden vastgepakt hij een moment van berusting toonde. Sa. deelde verzoeker mee dat hij zijn medewerking moest verlenen aan de aanhouding, omdat hij anders pepperspray tegen hem zou gebruiken. Plotseling zagen de politieambtenaren dat verzoeker hevig met zijn lichaam en armen begon te trekken, tegengesteld aan de positie waarin zij zich bevonden, in de richting van zijn voordeur. Hierop riep Sa. 'spray' en spoot vervolgens gedurende een seconde pepperspray in het gelaat van verzoeker. Verzoeker is toen onder controle gebracht en is in de boeien geslagen.

3. In het Meldingsformulier geweldsaanwending, opgemaakt op 2 mei 2008, staat dat de agenten hebben meegedeeld dat hij was aangehouden. Verzoeker wilde de woning binnengaan. Er ontstond een worsteling met Se. die wilde beletten dat verzoeker weer de woning binnenging. Hierop werd door Sa. na waarschuwing pepperspray in het gezicht van verzoeker gespoten teneinde te voorkomen dat verzoeker de woning binnen zou gaan en te zorgen dat de aanhouding mogelijk werd. Vervolgens is verzoeker geboeid.

Interne klachtonderzoek bij de politie

4. Ten overstaan van de klachtonderzoeker verklaarden de betrokken ambtenaren op 1 juli 2008 eensluidend dat verzoeker, nadat ze hem hadden vastgepakt, verzet pleegde en door Sa., na waarschuwing, werd gepeperd.

De zitting van de klachtencommissie

5. Hoofdagent S. verklaarde op de hoorzitting van de commissie dat verzoeker een potige kerel is die zich flink verzette tegen de aanhouding ondanks dat hij ervoor werd gewaarschuwd dat pepperspray zou worden gebruikt als hij zijn verzet niet staakte. Er werd behoorlijk geduwd en getrokken en op enig moment heeft Sa. daarom gebruik gemaakt van de van dienstwege verstrekte pepperspray. Sa. verklaart daarbij dat het gebruik van pepperspray in deze situatie waarschijnlijk erger letsel heeft voorkomen. Het verzet zou zeker uitmonden in een vechtpartij waarbij de behoorlijk dronken verzoeker een grote kans zou hebben dat hij ten val werd gebracht waarbij letsel zeer wel mogelijk was. Het gebruik van pepperspray heeft een zware vechtpartij voorkomen en verzoeker werd voor de tijd die verbalisanten nodig hadden om hem te boeien, uitgeschakeld.

Agent L. verklaarde ten overstaan van de commissie dat verzoeker voor en tijdens de aanhouding uitermate recalcitrant was.

De commissie overwoog dat verzoeker, nu hij verzet bij zijn aanhouding heeft geboden, de toepassing van het geweldsmiddel pepperspray over zichzelf heeft afgeroepen. Het gebruik van pepperspray is in deze situatie proportioneel geweest en de verbalisanten hebben op professionele wijze opgetreden.

Het oordeel van de korpsbeheerder

6. De korpsbeheerder achtte de klacht bij brief van 28 oktober 2008 niet gegrond en verwees daarbij naar het advies van de commissie.

De reactie van de korpsbeheerder

7. Gevraagd naar zijn reactie op de klacht liet de korpsbeheerder bij brief van 3 november 2009 weten dat verbalisanten vaak binnen fracties van seconden dienen te beslissen over de inzet van geweld en/of geweldsmiddelen. In dit geval pleegde verzoeker hevig verzet en

was dientengevolge reeds verwickeld in een worsteling met een van de verbalisanten. De keuze van de verbalisant om pepperspray in te zetten, hetgeen een kortstondig effect heeft en geen fysiek gevolg veroorzaakt, beoordeelt hij in de gegeven omstandigheden als doortastend en professioneel. Het doorzetten van het fysieke geweld zou immers, gelet op het hevige verzet dat verzoeker bood, het risico op letsel bij verzoeker aanzienlijk hebben verhoogd. De korpsbeheerder acht het toegepaste geweld correct en proportioneel.

Gelet op het hevige verzet werden bij verzoeker, conform de ambtsinstructie, met het oog op de veiligheid van hemzelf als van de betrokken verbalisanten, transportboeien aangelegd teneinde hem over te brengen naar het bureau van politie.

8. Op 10 november 2009 verklaarde de betrokken ambtenaar Se. tegenover een medewerkster van de Nationale ombudsman het volgende:

"Op een gegeven moment ontsnapten er minimaal twee honden van hem. Het kunnen ook 3 honden geweest zijn. Hij wilde erachteraan lopen. Toen hebben wij hem in de kraag gevat. Ik hield hem samen met mijn collega L. vast. Het leek alsof hij weer naar binnen wilde. H. probeerde zich los te rukken en begon met zijn armen te zwaaien. Omdat hij niet rustig werd heeft collega Sa. hem, na een waarschuwing, gepepperd. Toen was het afgelopen met zijn verzet. Hij is op de oprit van het huis uiteindelijk, vlakbij de voordeur, aangehouden. Daarna hebben ik of collega L. hem geboeid. Collega L. en ik hebben hem naar het bureau gebracht. Sa. ging weer zijns wegs.

Na het verhoor is hij heen gezonden en hebben we hem naar zijn huis gebracht".

Beoordeling

9. Voorafgaand aan de beoordeling merkt de Nationale ombudsman op dat de lezingen van de politie en verzoeker ook met betrekking tot feitelijke gang van zaken met betrekking tot de aanhouding en het gebruik van de pepperspray ver uit elkaar liggen.

In het algemeen onthoudt de Nationale ombudsman zich van het geven van een oordeel over een klacht als de verklaringen van verzoeker en de betrokken ambtenaren tegenover elkaar staan. De situatie doet zich echter niet voor indien er sprake is van omstandigheden op grond waarvan aan de ene verklaring meer waarde kan worden gehecht dan aan de andere verklaring.

Zo heeft verzoeker gesteld dat de drie politieambtenaren zijn woning direct binnenvielen, hem zonder iets te zeggen hebben geboeid en vervolgens hem zonder waarschuwing hebben gepepperd. Verzoeker stelt zich niet agressief te hebben opgesteld.

Daartegenover hebben de politieambtenaren eensluidend verklaard dat verzoeker buiten de woning is aangehouden. Toen zijn honden ontsnapten en verzoeker erachteraan wilde

gaan hebben de politieambtenaren hem aangehouden. Hij verzette zich tijdens de aanhouding door te rukken en te trekken en met zijn armen te zwaaien. Vervolgens heeft Sa. verzoeker gewaarschuwd dat hij pepperspray ging gebruiken als hij niet rustig werd. Toen verzoeker zijn verzet niet staakte heeft Sa. hem gepeperd. Daarna is verzoeker geboeid en naar het politiebureau gebracht.

Door de Nationale ombudsman is niet vast te stellen of verzoeker weer zijn huis in wilde gaan (zie meldingsformulier onder 3.) of dat verzoeker achter zijn honden wilde aangaan.

10. De Nationale ombudsman acht de versie van verzoeker niet aannemelijk. Dat hij eerst geboeid is en daarna werd gepeperd door de politieambtenaren, zoals verzoeker verklaart, komt de Nationale ombudsman niet logisch voor. Daartegenover verklaren de drie agenten eensluidend over het gebruik van de pepperspray; nadat verzoeker zich verzette hebben ze hem gepeperd.

Dit alles overziend hecht de Nationale ombudsman meer waarde aan de verklaringen van de politieambtenaren. Daarom gaat hij er van uit dat verzoeker zich verzet heeft bij zijn aanhouding en zich recalcitrant heeft opgesteld. Ook heeft de Nationale ombudsman het feit dat verzoeker onder invloed van alcohol verkeerde een rol bij de afweging laten spelen.

Ten aanzien van het gebruik van de pepperpray

11. Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten moeten worden gerespecteerd. Het recht op onaantastbaarheid van het lichaam is neergelegd in de Grondwet en internationale verdragen (zie Achtergrond, onder 1. en 3.).

Het gebruik van geweld betekent een inbreuk op het recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam. Op grond van artikel 8, eerste lid Politiewet, is een politieambtenaar in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening bevoegd geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt (het proportionaliteitsvereiste) en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt (het subsidiariteitsvereiste). Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf. Het geweldgebruik dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn (zie Achtergrond, onder 4.).

12. Onder het gebruik van geweld wordt mede verstaan het gebruik van pepperspray. In artikel 12a van de Ambtsinstructie staat onder meer vermeld dat het gebruik van pepperspray onder meer geoorloofd is om een persoon aan te houden die zich aan aanhouding tracht te onttrekken (zie Achtergrond, onder 5.).

13. Volgens de Nota van toelichting (zie Achtergrond, onder 6.) op de wijziging van de Ambtsinstructie dient de bepaling dat het gebruik van pepperspray geoorloofd is om een persoon aan te houden die zich aan de aanhouding tracht te onttrekken, niet dermate ruim te worden geïnterpreteerd dat iedere vorm van passief of actief gebrek aan medewerking

aanleiding kan zijn voor het gebruik van pepperspray. Tenzij er concrete aanwijzingen zijn dat de situatie escaleert, verlangen de algemene eisen van proportionaliteit en subsidiariteit dat in de eerste plaats aanhoudings- en zelfverdedigingstechnieken worden aangewend, ook om sterke gewelddadige verdachten of gewelddadige verdachten die onder invloed zijn van alcohol aan te houden. De gevolgen van pepperspray zijn als gezegd immers te ingrijpend om op voorhand het middel in plaats van aanhoudings- en zelfverdedigingsvaardigheden in te zetten.

14. De Nationale ombudsman is van oordeel dat ook indien de politie wordt gevolgd in haar weergave van de gebeurtenissen, onvoldoende aanwijzingen waren voor een dermate grote dreiging van een escalatie dat er geen mogelijkheid meer was om eerst andere aanhoudingstechnieken te beproeven, waarbij wordt opgemerkt dat de politie met drie ambtenaren tegenover één verdachte stond. De politie is dan ook te snel overgegaan tot het gebruik van een ingrijpend geweldsmiddel als pepperspray. Door te kiezen voor het gebruik van pepperspray heeft de politie verzoekers recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam onvoldoende gerespecteerd.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk

Ten aanzien van het boeien

15. Ook deze klacht moet worden beoordeeld aan de hand van het zojuist genoemde behoorlijksvereiste dat grondrechten dienen te worden gerespecteerd. Ten aanzien van personen aan wie rechtens de vrijheid is ontnomen, is in artikel 15, vierde lid van de Grondwet meer in het algemeen bepaald dat zij kunnen worden beperkt in de uitoefening van hun grondrechten voor zover deze zich niet met de vrijheidsontneming verdraagt (zie Achtergrond, onder 5.).

16. Artikel 22, Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar geeft een ambtenaar onder bepaalde voorwaarden de bevoegdheid een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd ten behoeve van het vervoer handboeien aan te leggen (zie Achtergrond, onder 8.).

De politieambtenaar moet van geval tot geval de afweging maken of de aanwezigheid van veiligheidsrisico's het toepassen van geweld naar redelijk inzicht rechtvaardigt en moet daarbij rekening houden met het gevaar op ontvluchting of het gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de ambtenaar of van derden.

17. Zoals ook hierboven onder 9. al beschreven was verzoeker volgens de waarneming van de politie opgewonden en agressief, terwijl hij ook onder invloed van alcohol verkeerde. Iemand die dergelijk gedrag vertoont is tamelijk onvoorspelbaar. In die omstandigheden kon de politie besluiten om in verband met zowel de veiligheid van

verzoeker als die van de politie zelf verzoeker te boeien voor het vervoer naar het politiebureau. Verzoekers recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam is voldoende gerespecteerd.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

III. Ten aanzien van de opmerking

Bevindingen

1. Verzoeker stelt dat politieambtenaar L. op het bureau hem telkens afsnauwde en hem aansprak met "jij, jongetje", terwijl hij qua leeftijd de zoon van verzoeker had kunnen zijn.
2. Gevraagd naar zijn reactie op de klacht liet de korpsbeheerder bij brief van 3 november 2009 weten dat verzoeker tijdens de aanhouding uitermate recalcitrant was. Daarnaast had verzoeker teveel alcohol genuttigd. De korpsbeheerder acht het niet onaannemelijk dat verzoeker in die omstandigheden door de verbalisanten in duidelijke bewoordingen werd aangesproken, maar met inachtneming van de elementaire fatsoensnormen. Uit de stukken heeft de korpsbeheerder niet kunnen vaststellen of is zelfs maar het vermoeden gerezen dat verzoeker door een van de betrokken verbalisanten onheus bejegend is.

Beoordeling

3. De verklaring van verzoeker met betrekking tot deze uitlatingen staan op dit punt tegenover de lezing van de korpsbeheerder. Nu zich geen omstandigheden voordoen op grond waarvan aan de ene verklaring meer betekenis moet worden toegekend dan aan de andere verklaring, overweegt de Nationale ombudsman dat niet is vast komen te staan dat de politieambtenaren denigrerende opmerkingen hebben gemaakt.

Om die reden onthoudt de Nationale ombudsman zich op dit punt van een oordeel.

IV. Ten aanzien van het niet toepassen van wederhoor

Bevindingen

1. Verzoeker stelt dat de betrokken ambtenaren nadat hij vertrokken was bij de klachtencommissie, hun verhaal hebben gedaan. Het was in eerste instantie de bedoeling dat hij en de ambtenaren Sa. en L. tegelijkertijd werden gehoord. Hij vindt dat hij niet in de gelegenheid is gesteld zich te verweren.

Pas op het moment dat verzoeker het oordeel van de korpsbeheerder met het advies van de klachtencommissie per post heeft ontvangen, heeft hij kennis genomen van de afgelegde verklaringen op de hoorzitting van Sa. en L. Er is hem nimmer gevraagd op de

verklaringen van de politieambtenaren te reageren.

2. Gevraagd naar zijn reactie op de klacht liet de korpsbeheerder bij brief van 2 november 2009 weten dat verzoeker zijn klacht nadrukkelijk schriftelijk heeft toegelicht. Ook heeft verzoeker zijn klacht tijdens de hoorzitting van de klachtencommissie toe kunnen lichten. Daarnaast hebben de betrokken politieambtenaren tijdens de hoorzitting hun verhaal kunnen doen. Het is vervolgens aan het oordeel van de commissie om te bepalen of de verkregen informatie voldoende is om te komen tot een gewogen oordeel, zo stelt de korpsbeheerder. De commissie is binnen de context van haar opdracht bevoegd om partijen nogmaals ter zitting uit te nodigen indien zij van mening is dat aspecten van de klacht nadrukkelijker moeten worden toegelicht. In de onderhavige kwestie heeft zij van deze bevoegdheid geen gebruik hoeven te maken en kon op grond van de voorliggende dossierstukken en verklaring komen tot een eensluidend en gewogen advies. De korpsbeheerder vindt dat niet is gebleken dat verzoeker in onvoldoende mate de gelegenheid heeft gehad om zijn klacht nadrukkelijk en uitputtend toe te lichten. Hij vindt het van belang de procedure zuiver te houden en acht het niet wenselijk om in afwijking daarvan partijen telkens een nieuwe reactietermijn te geven.

Beoordeling

3. Het vereiste van hoor en wederhoor houdt in dat bestuursorganen bij de voorbereiding van een handeling of beslissing betrokkenen die daarbij een belang hebben in staat stellen te worden gehoord. Het vereiste geldt ook bij de behandeling van klachten en houdt onder meer in dat elk van de bij de klacht betrokken partijen de gelegenheid krijgt zijn standpunt naar voren te brengen, en dat vervolgens elke partij de mogelijkheid wordt geboden om te reageren op hetgeen de andere partij over de klacht naar voren heeft gebracht.

4. De verplichting om de klager en degene op wiens gedraging de klacht betrekking heeft in de gelegenheid te stellen om te worden gehoord is opgenomen in artikel 9:10 van de Algemene wet bestuursrecht (zie Achtergrond, onder 7.). Hoewel het beginsel van wederhoor niet uitdrukkelijk in genoemde wetsbepaling is neergelegd, is het de bedoeling van de wetgever geweest dat de klager en degene op wiens gedraging de klacht betrekking heeft in de gelegenheid worden gesteld om op elkaars verklaringen te reageren (zie Achtergrond, onder 7.). Slechts wanneer de reactie van degene op wiens gedraging de klacht betrekking heeft geheel aansluit op de klacht en de daarop gegeven toelichting, is het niet noodzakelijk deze reactie aan de klager voor te leggen.

5. In dit geval sluit de verklaring van verzoeker totaal niet aan op de verklaringen van de betrokken politieambtenaren. In de voorafgaande klachtbehandeling bij de politie hebben de betrokken ambtenaren een eensluidende, algemene verklaring afgelegd. De verklaringen van Sa. en L. tijdens de hoorzitting zijn veel uitgebreider en bevatten meer details.

Daarnaast was het de bedoeling dat verzoeker en de betrokken ambtenaren in elkaars aanwezigheid werden gehoord. Doordat de ambtenaren niet op tijd aanwezig waren is eerst verzoeker apart door de commissie gehoord.

6. Vanwege bovenstaande omstandigheden is de Nationale ombudsman van oordeel dat verzoeker ten onrechte niet in de gelegenheid is gesteld alsnog te reageren op de verklaringen van de betrokken politieambtenaren. Nu hij deze gelegenheid niet heeft gekregen, is gehandeld in strijd met het vereiste van hoor en wederhoor.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Limburg Zuid, is

Met betrekking tot het binnentreden en het melden van de reden van de komst van de politieambtenaren

- niet gegrond.

Met betrekking tot het gebruik van pepperspray

- gegrond, wegens schending van het behoorlijkheidsvereiste dat grondrechten - in dit geval het recht op onaantastbaarheid van het lichaam - worden gerespecteerd.

Met betrekking tot het boeien

- niet gegrond.

Met betrekking tot het niet toepassen van wederhoor

- gegrond, wegens schending van het beginsel van hoor en wederhoor.

Met betrekking tot de klacht over de opmerking onthoudt de Nationale ombudsman zich van een oordeel.

Onderzoek

Op 9 januari 2009 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer H. te L., met een klacht over een gedraging van het regionale politiekorps Limburg Zuid.

Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Limburg Zuid (de burgemeester van Maastricht), werd een

onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de beheerder van het regionale politiekorps Limburg Zuid verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

Ook de betrokken ambtenaren werden in de gelegenheid gesteld hun visie kenbaar te maken.

In verband met zijn verantwoordelijkheid voor justitieel optreden werd ook de hoofdofficier van justitie te Maastricht over de klacht geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld zienswijze kenbaar te maken, voor zover daarvoor naar haar oordeel reden was.

Tijdens het onderzoek kregen het regionale politiekorps Limburg Zuid en verzoeker de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

De reactie van de korpsbeheerder en de reactie van verzoeker gaven geen aanleiding het verslag op een enkel punt te wijzigen of aan te vullen.

De betrokken ambtenaren gaven binnen de gestelde termijn geen reactie.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

Verzoekschrift van 8 januari 2009.

Intern klachtdossier van het regionale politiekorps Limburg Zuid (inclusief mutaties en processen-verbaal), ontvangen door de Nationale ombudsman op 15 januari 2009.

Standpunt van de korpsbeheerder van 2 november en 3 november 2009.

Verklaring betrokken ambtenaar Se. van 10 en 23 november 2009.

Reactie van verzoeker van 18 november 2009.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden

Artikel 5

"1. Een ieder heeft recht op vrijheid en veiligheid van zijn persoon. Niemand mag zijn vrijheid worden ontnomen, behalve in de navolgende gevallen en overeenkomstig een wettelijk voorgeschreven procedure:

Indien hij op rechtmatige wijze is gedetineerd na veroordeling door een daartoe bevoegde rechter;

indien hij op rechtmatige wijze is gearresteerd of gedetineerd, wegens het niet naleven van een overeenkomstig de wet door een gerecht gegeven bevel of teneinde de nakoming van een door de wet voorgeschreven verplichting te verzekeren;

indien hij op rechtmatige wijze is gearresteerd of gedetineerd teneinde voor de bevoegde rechterlijke instantie te worden geleid, wanneer er een redelijke verdenking bestaat, dat hij een strafbaar feit heeft begaan of indien het redelijkerwijs noodzakelijk is hem te beletten een strafbaar feit te begaan of te ontvluchten nadat hij dit heeft gedaan;

in het geval van rechtmatige detentie van een minderjarige met het doel toe te zien op zijn opvoeding of in het geval van zijn rechtmatige detentie, teneinde hem voor de bevoegde instantie te geleiden;

en het geval van rechtmatige detentie van personen ter voorkoming van de verspreiding van besmettelijke ziekten, van geesteszieken, van verslaafden aan alcohol of verdovende middelen of van landlopers;

in het geval rechtmatige arrestatie of detentie van een persoon teneinde hem te beletten op onrechtmatige wijze het land binnen te komen, of van een persoon waartegen een uitwijzings- of uitleveringsprocedure hangende is.

2. Een ieder die gearresteerd is moet onverwijld en in een taal die hij verstaat op de hoogte worden gebracht van de redenen van zijn arrestatie en van alle beschuldigingen die tegen hem zijn ingebracht".

(...)

Artikel 8

"1. Een ieder heeft recht op respect voor zijn privéleven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie. 2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de

openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen."

2. Wetboek van Strafvordering

Artikel 55

"1. In geval van ontdekking op heeter daad van een misdrijf kan ieder, ter aanhouding van den verdachte, elke plaats betreden, met uitzondering van een woning zonder toestemming van de bewoner en van de plaatsen, genoemd in artikel 12 van de Algemene wet op het binnentreden.

2. Zoowel in geval van ontdekking op heeter daad als buiten dat geval kan iedere opsporingsambtenaar, ter aanhouding van den verdachte, elke plaats betreden".

3. Grondwet

Artikel 11

"Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam."

Artikel 15

"1. Buiten de gevallen bij of krachtens de wet bepaald mag niemand zijn vrijheid worden ontnomen. (...)

4. Hij aan wie rechtmatig zijn vrijheid is ontnomen, kan worden beperkt in de uitoefening van grondrechten voor zover deze zich niet met de vrijheidsontneming verdraagt".

4. Politiewet

Artikel 8, eerste en vijfde lid

"1. De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf.

(...) 5. De uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld in het eerste tot en met vierde lid, dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn."

5. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de

buitengewoon opsporingsambtenaar

Artikel 12a, eerste lid

"1. Het gebruik van pepperspray is slechts geoorloofd:

- a. om een persoon aan te houden ten aanzien van wie redelijkerwijs mag worden aangenomen dat hij een voor onmiddellijk gebruik gereed zijnde wapen bij zich heeft en dit tegen een persoon zal gebruiken;
- b. om een persoon aan te houden die zich aan aanhouding, voorgeleiding of andere rechtmatige vrijheidsbeneming tracht te onttrekken of heeft onttrokken;
- c. ter verdediging tegen of voor het onder controle brengen van agressieve dieren.

(...)"

Artikel 12b

"De ambtenaar waarschuwt onmiddellijk voordat hij gericht pepperspray tegen een persoon zal gebruiken, met luide stem of op andere niet mis te verstane wijze dat pepperspray gebruikt zal worden, indien niet onverwijld het gegeven bevel wordt opgevolgd. Deze waarschuwing blijft achterwege indien de omstandigheden de waarschuwing redelijkerwijs niet toelaten."

Artikel 22

"1. De ambtenaar kan een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, ten behoeve van het vervoer handboeien aanleggen. 2. De maatregel, bedoeld in het eerste lid, kan slechts worden getroffen, indien de feiten of omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen met het oog op gevaar voor ontvluchting, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de ambtenaar of van derden. 3. De in het tweede lid bedoelde feiten of omstandigheden kunnen slechts gelegen zijn in: a. de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, of b. de aard van het strafbare feit op grond waarvan de vrijheidsbeneming heeft plaatsgevonden, één en ander in samenhang met de wijze waarop en de situatie waarin het vervoer plaatsvindt".

6. Nota van toelichting op het besluit van 22 maart 2002 tot wijziging van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar in verband met de invoering van het geweldsmiddel pepperspray

"De algemene eisen van proportionaliteit en subsidiariteit brengen met zich mee dat slechts een geweldsmiddel mag worden ingezet indien de ernst van de situatie daarom vraagt en er geen ander, minder ingrijpend middel is om de persoon onder controle te krijgen. Het gebruik van geweld is slechts als ultimum remedium toegestaan. Indien in een

situatie het gebruik van fysiek geweld tot het gewenste resultaat kan leiden, is de inzet van enig geweldsmiddel derhalve niet geoorloofd. Pepperspray veroorzaakt in het algemeen te veel leed door pijn om als alternatief voor aanhoudings- en zelfverdedigingsvaardigheden aangewend te worden.

(...) De bepaling dat het gebruik van pepperspray geoorloofd is om een persoon aan te houden die zich aan aanhouding, voorgeleiding of andere rechtmatige vrijheidsbeneming tracht te onttrekken of heeft onttrokken, dient niet dermate ruim te worden geïnterpreteerd dat iedere vorm van passief of actief niet-meewerken aanleiding kan zijn voor aanwending van pepperspray. Tenzij er concrete aanwijzingen zijn dat de situatie escaleert, verlangen de algemene eisen van proportionaliteit en subsidiariteit dat in de eerste plaats aanhoudings- en zelfverdedigingsvaardigheden worden aangewend, ook om sterke gewelddadige verdachten of gewelddadige verdachten die onder invloed zijn van alcohol aan te houden. De gevolgen van pepperspray zijn als gezegd immers te ingrijpend om op voorhand het middel in plaats van aanhoudings- en zelfverdedigingsvaardigheden in te zetten."

7. Algemene wet bestuursrecht

Artikel 9:10

"1. Het bestuursorgaan stelt klager en degene op wiens gedraging de klacht betrekking heeft, in de gelegenheid te worden gehoord.

(...) 3. Van het horen wordt een verslag gemaakt."

Memorie van Toelichting bij hoofdstuk 9 van de Awb, Kamerstukken II, 25 837, nr.3, p.20

"Het horen is om meerdere redenen van belang. Niet iedereen is even goed in staat zijn gedachten schriftelijk te formuleren. Daarom moet de gelegenheid worden geboden dat de klager zijn mening mondeling bij het bestuursorgaan naar voren brengt. Het horen kan er ook toe dienen om nadere informatie ter beschikking te krijgen. Door het horen van beide partijen bestaat de gelegenheid naar een oplossing te zoeken voor de problemen die ten grondslag liggen aan de klacht. Een belangrijke doelstelling van de klachtprocedure is het herstel van het geschonden vertrouwen in het bestuur. Door uitwisseling van informatie en wederzijdse inzichten kan het vertrouwen van de klager in het bestuur worden versterkt, ook als hij geen gelijk krijgt. Toepassing van het uitgangspunt van hoor en wederhoor dient voorts de waarheidsvinding. De klager en degene op wiens gedraging de klacht betrekking heeft, dienen beide in de gelegenheid te worden gesteld op elkaars standpunten te kunnen reageren."